

УДК 811.113.6

КУЛЬЧИЦЬКИЙ Віктор – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології, Національний авіаційний університет, просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03058, Україна (shk_kiev@ukr.net)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4646-6861>

СТРІЛЬЧУК Андрій – студент III курсу факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, Національний авіаційний університет, проспект Любомира Гузара, 1, Київ, 03058, Україна (andrey.strilchuk@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8502-3815>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.48.10>

Бібліографічний опис статті: Кульчицький, В., Стрільчук, А. (2021). Англiцизми у шведській мові: соціально-історичний аналіз. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 48, 76–85.* doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.48.10>.

АНГЛІЦИЗМИ У ШВЕДСЬКІЙ МОВІ: СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ

Анотація. У статті йдеться про причини й шляхи проникнення англiцизмів у шведську мову. Відомо, що процес запозичення слів викликає зміни в кожній мові-реципієнті. Оскільки англійська є домінантною мовою не лише сьогодення, а й упродовж минулих століть, вона активно вбудовується в культуру і мовний простір різних народів, зокрема шведів.

Мета дослідження – здійснити соціально-історичний аналіз процесу проникнення англiцизмів у шведську мову протягом ХХ століття. Для її досягнення в роботі застосовано **комплексну методіку дослідження**. Ужито такі загальнонаукові методи, як дедукція, індукція, абстрагування, конкретизація та системний аналіз. Основними методами вивчення лексичних явищ в англійській та шведській мовах є синтаксичний аналіз, лінгвостилістичний, комплексний контрастивно-перекладознавчий, поряд з елементами контекстуального, компонентного та трансформаційного аналізів. Для порівняння англійських лексичних одиниць і їхніх шведських відповідників використано зіставний метод, метод дистрибутивного аналізу та словникових дефініцій.

Наукова новизна здобутих результатів полягає в тому, що існує лише незначна кількість праць, присвячених дослідженню англiцизмів у шведській мові. У зв'язку зі стрімким розвитком суспільства, науки та техніки, мова постійно змінюється та поповнюється за допомогою запозичень. Це свідчить про потребу більш глибокого проникнення в сутність поняття «запозичення» та класифікації запозичень. У дослідженні здійснено аналіз наукових джерел, що розглядають особливості мовних запозичень та сфери їхнього застосування.

Висновки. Отже, у статті надано загальну характеристику досліджуваному періоду (1900 – 1999 рр.) з погляду впливу англійської мови на шведську; виокремлено та розглянуто основні категорії англiцизмів у шведській мові; співвіднесено виокремлені категорії англiцизмів із часовими рамками, протягом яких вони найінтенсивніше проникали у шведську мову; виділено та проаналізовано основні типи англiцизмів у шведській мові.

Ключові слова: англiцизми, запозичення, прямі запозичення, непрямі запозичення, категорія.

KULCHYTSKYI Viktor – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at the Department of Foreign Philology, National Aviation University, 1, Liubomyra Huzara Avenue, Kyiv, 03058, Ukraine (shk_kiev@ukr.net)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4646-6861>

STRILCHUK Andrii – 3rd-year Student at Faculty of Linguistics and Social Communications, National Aviation University, 1, Liubomyra Huzara Avenue, Kyiv, 03058, Ukraine (andrey.strilchuk@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8502-3815>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.48.10>

To cite this article: Kulchytskyi, V., Strilchuk, A. (2021). Anhlitsyzmy u shvedskii movi: sotsialno-istorychnyi analiz [English borrowings in the Swedish language: social and historical analysis]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 48, 76–85. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.48.10> [in Ukrainian].

ENGLISH BORROWINGS IN THE SWEDISH LANGUAGE: SOCIAL AND HISTORICAL ANALYSIS

Summary. *The article is devoted to the issue of the origin and spread of English borrowings in the Swedish language. It is known that there is a process of borrowing words that causes changes in a language. The English language is the dominant language today, as well as it has been over the centuries. That is why the English language is actively integrating into Swedish culture.*

The purpose of the study is to conduct a social and historical analysis of the spread of English borrowings in Swedish during the twentieth century.

A complex research methodology was used to solve the tasks of the research. General scientific methods such as deduction, induction, abstraction, concretization and system analysis were used. The main methods of analysis of lexical phenomena in the source language and translation are linguistic and stylistic analysis, complex contrastive-translational analysis with involvement of elements of contextual analysis, component analysis, and transformational analysis. When comparing English lexical units and their Swedish translation, a comparative method was used, as well as the method of distributive analysis, and the method of dictionary definitions.

The scientific novelty of the obtained results is that there is only a small number of works devoted to the study of anglicisms in the Swedish language. Due to the rapid development of society, science and technology, the language is constantly changing and replenishing through borrowings. This indicates the need for a deeper insight into the essence of the concept of "borrowings" and their classification. The study provides an in-depth analysis of scientific sources that consider the features of language borrowings and the scope of their application.

Conclusions. *Thus, the article provides a general description of the period under study (1900 – 1999) in terms of the impact of English on Swedish; the main categories of anglicisms in the Swedish language have been singled out and considered; the selected categories of anglicisms were compared with the time frames during which they spread in the Swedish language the most intensively; the main types of anglicisms in the Swedish language have been identified and analyzed.*

Key words: *anglicisms, borrowings, direct borrowings, indirect borrowings, category.*

Постановка проблеми. Розвиток людства протягом усієї історії змінює й наше спілкування. Деякі мови зникають, замість них з'являлися нові. Мови світу безперервно взаємодіють між собою та впливають одна на одну. Наприклад, шведська мова демонструє дуже тісний зв'язок з іншими скандинавськими мовами – датською, норвезькою, ісландською. Усі вони належать до германської мовної групи й мають спільну історію. Якщо розглядати далі, можна також запити схожість між шведською та німецькою мовами, адже вони обидві належать до однієї мовної групи, хоч і до різних підгруп. Однак існує ще один процес, який викликає зміни в мові, – запозичення слів. Ні для кого не є

таємницею, що в сучасному світі саме англійська мова здійснює найінтенсивніший вплив на всі інші мови. Оскільки англійська є панівною мовою не лише сьогодні, а щонайменше протягом минулого століття й активно вбудована в культуру шведів, то здійснення соціально-історичного аналізу англіцизмів у шведській мові є **актуальним**.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці не приділяли достатньо уваги дослідженню англіцизмів у шведській мові. Здебільшого це питання висвітлюють праці скандинавських дослідників. Для прикладу, Р. Хьоглін (Höglin, 2002) досліджувала англійські запозичення як загрозу шведській мові; М. Стольхаммар

(Stålhammar, 2010) простежував надходження англіцизмів до шведської мови протягом історії; Ю.А. Кристал (Chrystal, 1988) розглядала англіцизми у шведських ЗМІ; А. Ленхулт (Lenhult, 2014) аналізувала проблему перемикання кодів та англіцизми у шведських журналах; М. Вестергерн (Westergren, 2009) вивчав поширення і функціонування англійських запозичень у шведських соціальних мережах.

Мета дослідження – здійснити соціально-історичний аналіз процесу проникнення англіцизмів у шведську мову протягом ХХ століття.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення **таких завдань**:

- здійснити загальну характеристику досліджуваного періоду в контексті впливу англійської мови на шведську;

- виокремити та розглянути основні категорії англіцизмів у шведській мові;

- співвіднести виокремлені категорії англіцизмів з часовими рамками, протягом яких вони найінтенсивніше проникали у шведську мову;

- виділити та проаналізувати основні типи англіцизмів у шведській мові.

Виклад матеріалу. Основну увагу в дослідженні приділено проникненню англіцизмів у шведську мову протягом ХХ століття. Вибір цих часових меж зумовлений тим, що саме у ХХ столітті у світовому суспільстві відбуваються інтенсивні соціальні, культурні та науково-технічні зміни, які безпосередньо впливають на мову. У цей час англійська мова якраз захоплює домінуючі світові позиції й здійснює присутній вплив на інші мови світу, зокрема шведську. До того ж післявоєнний період диктує зв'язок між умовами миру та мовним впливом: переможець не лише пише історію, але й робить це власною мовою.

Підґрунтям для аналізу англомовних запозичень у шведській мові обрано два словники: перший виданий Шведською академією – Svenska Akademiens ordbok (SAOB) (2021), він є шведським аналогом Oxford English Dictionary; другий – Nationell Encyklopedisk Ordbok (NEO) (1996). Саме в цих двох словниках найповніше відображено англомовні запозичення.

Ще до того, як англійська мова стала панівною у світі, вона впливала на шведську

мову через мовні контакти – прямі й опосередковані. Цей контакт вперше виник ще в середньовіччі. Саме в цей період відбувався вплив англійської мови через релігію, а саме через поширення християнства. Тоді запозичено такі слова, як *apostel* (англ. *apostle*), *biskop* (англ. *bishop*), *altare* (англ. *altar*), *klärk* (англ. *clerk*), *präst* (англ. *priest*). Однак важливо, що ці терміни мають латинське чи грецьке походження, тобто тут англійська мова виступає в ролі посередника, через якого ці слова проникли в шведську мову. Після цього періоду вплив англійської мови на шведську дещо знизився і не відчувався аж до ХVІІ століття. Тим часом на арену вийшла німецька мова, тож більшість запозичених слів цього періоду походить саме з німецької. Та незначна кількість англіцизмів, що запозичені в той період, належала до сфери торгівлі й судноплавства, наприклад *brigg* (англ. *brig*), *dävert* (англ. *davit*), *kutter* (англ. *cutter*).

На перетині ХІХ – ХХ ст. англійська мова знову повертає собі світову першість, яка триває по сьогодні. Шведи почали проявляти активний інтерес до англійської мови ще у 1800-х роках. Ймовірно, саме тоді вони усвідомили її значення як *lingua franca* (міжнародної мови). Перші приклади запозичень у ХІХ ст. простежуємо в таких сферах, як торгівля та судноплавство; тоді ж до шведської мови починають проникати одиниці зі сфери англійських культурних концепцій (Stålhammar, 2003). Вони теж зумовлені зростанням загального інтересу до англійської мови. Можна також припустити, що широка еміграція зі Швеції до Північної Америки в другій половині ХІХ століття призвела до контактів з англійськими словами та виразами через листування. До того ж у цей період почала активно зростати кількість перекладної літератури з англійської мови на шведську. Статистичні дані показують, що кількість імпортованих англомовних книжок у 1911–1936 рр. зростає з 12% до 28%, тобто більше ніж удвічі, спричинивши різке зменшення імпорту німецькомовних книг – з 59% до 28% (Lorentzon, 2003).

Соціально-історичний аналіз англомовних запозичень у шведській мові продемонстрував, що терміни, запозичені у ХІХ столітті, відображають здебільшого суспільні

зміни (Stålhammar, 2010). Протягом цього періоду у шведській мові з'явилися англіцизми на позначення понять, що стосуються транспорту: *(bi)cykel* (англ. *bicycle*), *gigg* (англ. *gig*), *lokomotiv* (англ. *locomotive*), *tralla* (англ. *trolley*), *tunnel*; численні морські терміни, наприклад *pir* (англ. *pier*), *rig*, *skonare* (англ. *schooner*), *trål* (англ. *trawl*). Багато слів, запозичених з англійської, мали стосунок до індустрії моди, позначали предмети одягу та тканини: *kalikå* (англ. *calico*), *korderoj* (англ. *corduroy*), *pläd* (англ. *plaid*), *pyjamas*, *ulster*. Серед тогочасних англіцизмів також були запозичені слова на позначення їжі та напоїв: *pickles*, *cocktail*, *gin*, *whisky*; спортивні терміни: *bandy*, *bridge*, *fotboll* (англ. *football*), *kricket* (англ. *cricket*), *rekord* (англ. *record*), *sport*, *tennis*; терміни, що належать до журналістики: *reporter*, *intervju* (англ. *interview*), політичні та економічні терміни: *bojkott* (англ. *boycott*), *check*, *export*, *import*, *jobb* (англ. *job*), *konservativ* (англ. *conservative*), *strejk* (англ. *strike*), *lockout*.

Ця тенденція діє й у ХХ столітті, в основному вона спричинена змінами модних тенденцій, технологічними інноваціями та науковими досягненнями. Однак якщо в ХІХ столітті переважали запозичення зі сфери судноплавства, то у ХХ столітті з'являється багато авіаційних термінів, що ще раз демонструє залежність запозичень від суспільних змін.

Матеріал дослідження дав підстави поділити англіцизми, що увійшли до шведської мови у ХХ столітті, на такі категорії: загальноновживана лексика; наука й техніка; культура; спорт; транспорт; флора і фауна; мода; торгівля й економіка; індустрія розваг. Загальна кількість проаналізованих англіцизмів налічує більше 3000 термінів. Кількість англійських запозичень у кожній із категорій, а також їхнє відсоткове співвідношення можна переглянути в таблиці 1.

Наведемо приклади того, які саме одиниці запозичено протягом ХХ століття в кожній із зазначених категорій.

Почнемо з загальноновживаної лексики. Значна частина англіцизмів, використовуваних у повсякденному житті, – це назви абстрактних понять. Наприклад: *approach*, *blackout*, *brainstorming*, *comeback*, *deadline*, *flopp* (англ.

flop), *hobby*, *image*, *lobbying*, *status*, *trend*. Велика кількість політичних термінів, що відображають історію століття, теж запозичена у ХХ столітті: *balkanisering* (англ. *balkanization*), *finlandisering* (англ. *finlandization*), *dominoteori* (англ. *domino theory*), *icke-våld* (англ. *non-violence*), *euroskeptiker* (англ. *Eurosceptic*). Англіцизми, що позначають поняття зі сфери їжі та напоїв, також активно проникали у шведську мову в цей час: *bacon*, *broiler*, *chips*, *cocktail*, *cornflakes*, *juice*, *milkshake*, *popcorn*.

Кількість одиниць у категорії «наука і техніка», засвоєних у ХХ столітті, доволі значна. Цю категорію можна вважати підсумком історії досягнень століття в галузі наукових досліджень і технологічного розвитку. До науково-технічних запозичених термінів, що відображають історію століття, належать слова, які позначають зброю: *browning*, *maskingevär* (англ. *machine gun*), *atombomb*, *kärnvapen* (англ. *nuclear weapon*), *scudmissil* (англ. *scud missile*); продукцію автомобільної промисловості: *bränsletank* (англ. *fuel tank*), *choke*, *kofangare* (англ. *cow-catcher*), *truck*; новітні на той час прилади й винаходи: *bandspelare* (англ. *tape recorder*), *centralvärme* (англ. *central heating*), *databas* (англ. *data base*), *pacemaker*, *plywood*, *radar*, *radiator*, *radio*, *transistor*; медичні поняття: *akupunktur* (англ. *acupuncture*), *födelsekontroll* (англ. *birth control*), *hjärndöd* (англ. *brain death*), *hormon* (англ. *hormone*), *klon* (англ. *clone*), *vitamin*; трапляються серед них міждисциплінарні терміни: *abstract*, *peer review*, *referensgrupp* (англ. *reference group*), *standardavvikelse* (англ. *standard deviation*), *sampel* (англ. *sample*), *uppdragsforskning* (англ. *commissioned research work*).

Терміни із категорії «культура» називають явища, притаманні англомовним краї-

Таблиця 1
Англіцизми, що потрапили до шведської мови у ХХ столітті

Загальноновживана лексика	961	29%
Наука і техніка	755	22%
Культура	105	4%
Спорт	325	9%
Транспорт	232	7%
Флора і фауна	75	2%
Мода	244	7%
Торгівля і економіка	268	8%
Індустрія розваг	396	12%

нам, зокрема: *cockney, cowboy, pub, best man, Halloween, viktorianism, kolonialism* (англ. *colonialism*).

До категорії «спорт» в основному належать англійські назви видів спорту, що виникли у XX столітті. Здебільшого це такі терміни: *agility, badminton, basketball* (англ. *basketball*), *bordtennis* (англ. *table tennis*), *bowling, hang-gliding, squash, speedway, freestyle, wrestling, roadracing, volleyball* (англ. *volleyball*).

До категорії «транспорт» відносимо насамперед назви понять, використовуваних у туризмі: *charter, duty-free, sightseeing*; авіаподорожах: *airbus, apex, business class, flight, jetlag, cockpit, stewardess, transithall*; морських подорожах: *container, ro-ro-fartyg* (англ. *ro-ro ship*).

Запозичення в категорії «флора і фауна» позначають назви екзотичних фруктів: *lime*; породи собак, завезені в основному з Великобританії: *boxer, pitbull, beagle, corgi, whippet*.

Англiцизми з категорії «мода» позначають нові матеріали: *courtelle, fleece, lycra, nylon, orlon, tweed*; предмети одягу: *blazer, boots, cardigan, dress, jeans, jumper, pullover, shorts, twinset*; косметику: *aftershave, bodylotion, conditioner, formula, make-up*. Англiцизми з останньої категорії набувають особливої популярності у XX столітті, позначеному стрімким розвитком індустрії косме-

тики, міжнародна реклама якої робить свою справу, інкорпорує англiцизми в мову різних країн світу.

Запозичення в категорії «торгівля й економіка» відображають зростаючий інтерес шведського суспільства до питань світової економіки. До таких термінів належать: *e-handel* (англ. *e-trade*), *ekonomiförpackning* (англ. *economy packed*), *kreditkort* (англ. *credit card*), *postorder* (англ. *mail order*), *självbetjäning* (англ. *self-service*), *benchmarking, cashflow, franchise, management, trainee*. Багато запозичень у цей період ілюструють нові форми торгівлі: *second hand, shoppingcentrum* (англ. *shopping center*), *tax-free, cash and carry, factory, outlet, smart card*. З'ява нових професій теж зумовлює надходження англiцизмів: *copywriter, slogan, textman, headhunter*. З'являються також нові концепції: *management, franchise, fringe benefit, synergieffect* (англ. *synergy effect*), *benchmarking, tigerekonomi* (англ. *tiger economy*), *cashflow, fair trade, trainee*.

Запозичення в категорії «індустрія розваг» становлять одну з найбільш чисельних груп в аналізованому матеріалі, поступаючи лише загальноновживаній лексиці та категорії «наука і техніка». У цій категорії домінують музичні терміни, зокрема терміни на позначення різновидів танців: *bostonvals* (англ. *boston waltz*), *steppdans* (англ. *tap-dance*),

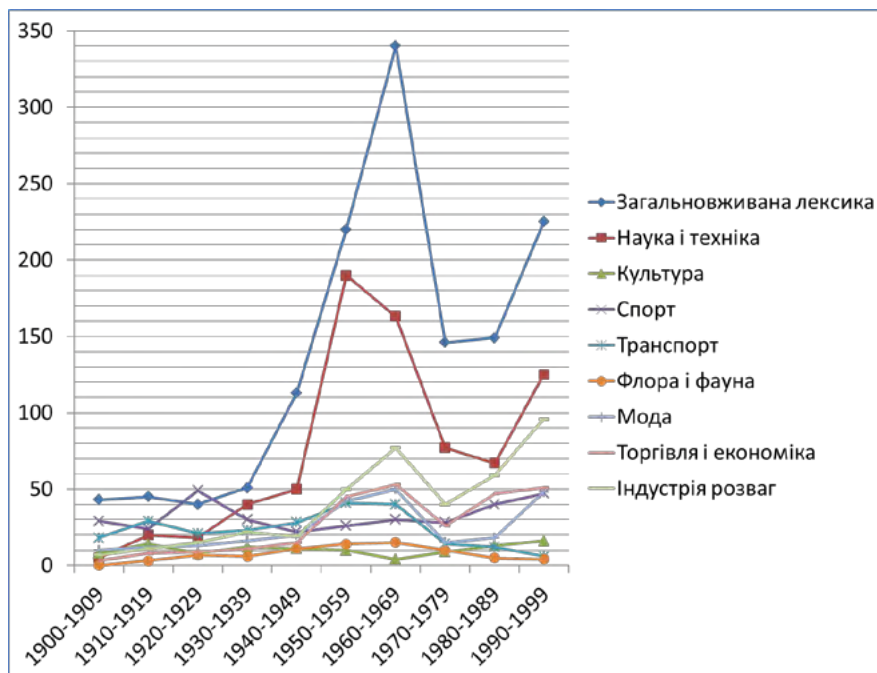

Рис. 1. Англіцизми у шведській мові (1900–1999 рр.)

foxtrot, Charleston, quickstep, shake. Стає все більше термінів на позначення музичного обладнання: *studio, rytmsektion* (англ. *rhythm section*), *skivspelare* (англ. *record player*), *vinyl, videokassetter* (англ. *videocassette*), *stereo, equalizer, album, keyboard, synthesier* (англ. *synthesizer*). Виникнення телебачення й радіо в 1950-х–1960-х роках спричинило з'яву таких англіцизмів, як-от: *entertainer, cinemascope, piratradio* (англ. *pirate radio*), *dokumentar* (англ. *documentary*), *katastroffilm* (англ. *disaster film*), *kultfilm* (англ. *cult film*), *talkshow, prime-time, remake, casting*.

На наступному етапі наукової розвідки вважаємо за необхідне проаналізувати кількісні показники надходження англіцизмів із досліджуваних категорій протягом кожного десятиліття ХХ століття. На рис. 1 продемонстровано частку кожної категорії в кожному десятилітті протягом усього ХХ століття.

За увесь досліджуваний період частка англіцизмів у шведській мові, що репрезентують категорію «загальноновживана лексика», є найбільшою, однак простежується різниця між довоєнними роками та післявоєнними. Таким чином, можна вважати, що ця категорія контролює криву розвитку для всіх запозичених слів з інших категорій.

Проаналізуємо детальніше кожне десятиліття ХХ століття з погляду кількості запозичень у різних категоріях.

Перше десятиліття ХХ століття характеризується високою часткою англіцизмів із категорій «загальноновживана лексика», «спорт» і «транспорт». Термінів із категорії «наука і техніка» порівняно небагато. Інші сфери в цей період мають показники, близькі до загальних показників століття.

У 1910-х роках зростає частка термінів із категорії «транспорт». Зросли в цей період також показники в категоріях «мода» та «культура».

Показники 1920-х років відрізняються від середніх за століття в багатьох категоріях: запозичення в категорії «загальноновживана лексика» мають найнижчу частку за увесь аналізований період, тоді як категорія «спорт» демонструє найвищу частку. Категорія «наука і техніка» демонструє нижчу частку, ніж у середньому за сторіччя. Меншу частку має й «торгівля та економіка», тоді як «мода»

1920-х років, схоже, мала певний вплив на розвиток словникового запасу шведів.

1930-ті роки демонструють наплив великої кількості англійських запозичень у шведську мову з різних предметних сфер, які в деяких випадках відхиляються від загальних показників століття: показники загальноновживаної лексики все ще нижчі від середніх, але інші категорії більше відповідають їхнім середнім значенням, за винятком категорій «спорт» і «наука і техніка». Залишаються стабільними стосовно попереднього десятиліття показники для категорії «мода».

1940-ті роки, включаючи роки війни, демонструють досить високі показники для запозичень із категорії «загальноновживана лексика» і трохи вищі в порівнянні з попереднім століттям для категорії «наука і техніка». Не дивно, що категорія «індустрія розваг» мала на той час одні з найнижчих показників.

1950-ті роки мають найвищу частку показників століття для категорії «наука і техніка» (припускаємо, що це пов'язано з науково-технічним прогресом та відбудовою в післявоєнні роки).

1960-ті роки найбільше число запозичених слів за все століття демонструє категорія «загальноновживана лексика», значні показники мають також категорії «торгівля й економіка», «індустрія розваг», «мода». Спостережено поступове зниження показників запозичень у категорії «наука і техніка».

1970-ті роки демонструють зменшення запозичень у більшості категорій. Простежуємо різке зниження кількості запозичень у категорії «загальноновживана лексика». «Наука і техніка» та «індустрія розваг» також демонструють зниження показників.

У 1980-х роках зростає кількість запозичень у категоріях «індустрія розваг», «торгівля й економіка», «спорт», що може бути результатом яскраво вираженої культури надмірного споживання, притаманної цьому десятиліттю. Термінів із категорії «наука і техніка» стає менше, незважаючи на поширення комп'ютерів. Показники для категорії «загальноновживана лексика» тримаються приблизно на однаковому рівні з попереднім десятиліттям.

1990-ті роки демонструють високі показники запозичень і, відповідно, мають значний вплив на розподіл загальних показників упро-

довж XX століття. Категорія «індустрія розваг» тепер має більшу частку, ніж у попередні десятиліття, зросли також показники для категорій «загальноживана лексика», «наука і техніка», «торгівля й економіка», «мода», «спорт», «культура», а от показники для категорії «транспорт» дещо знизилися.

Як бачимо, надходження англійських запозичень у шведську мову протягом проаналізованих десятиліть яскраво відображає зміни, що відбувалися у світі. Науково-технічна революція разом з розвитком ЗМІ сприяли поширенню технічних і наукових термінів у всіх мовах світу. Післявоєнна молодіжна культура створила нові моделі споживання. Як наслідок, зріс імпорт споживчих товарів, що також спричинило потребу в словах на позначення нових продуктів і концепцій.

Варто зауважити, що слова, які не встигли закріпитися в мові, ризикують взагалі не потрапити до словників. Яскравим прикладом є спроба запровадити запозичення за допомогою перекладу або шляхом утворення шведських форм, наприклад *korts* (англ. *shorts*).

На наступному етапі наукової розвідки розглянемо види англійських запозичень, які проникали до шведської мови у XX столітті. Під прямими запозиченнями розуміють запозичення з адаптацією до норм орфографії, граматики тощо та без неї. У цій групі виділяють деякі підрозділи: звукові (фонетично відтворені прямі запозичення), запозичення

на основі епонімів, включаючи зареєстровані назви марок та запозичені слова з інших мов через англійську мову (але не запозичені слова на основі латинської чи грецької).

До непрямих запозичень відносять слова, які були повністю або певною мірою перекладені з англійської, а також ті, в яких було запозичено значення. Виокремлені вище групи мають таке відсоткове відображення у шведській мові: прямі запозичення – 64%, непрямі запозичення – 36%.

Незважаючи на часті рекомендації про те, що прямих запозичень варто уникати на користь непрямих запозичень і що непрямі запозичення сприймаються зазвичай легше (Chrystal, 1988), все ж таки прямі запозичення домінують (це можна спостерігати на рис. 2).

Серед великих предметних категорій особливо виділяється категорія «транспорт», у якій 82% прямих запозичень, що є найбільшою часткою прямих запозичень в аналізованій період. Далі йдуть «флора і фауна» та «спорт» – 77% і 76% відповідно. До речі, щодо категорії «флора і фауна», вона взагалі демонструє не надто високі показники запозичень порівняно з іншими категоріями, тож найменша зміна чисельності суттєво впливає на відсоткову частку. Для дослідження типу англійських запозичень у шведській мові, категорію «наука і техніка» було розділено на дві окремі категорії, аби отримати якомога точніші результати. Отже, категорія «техніка»

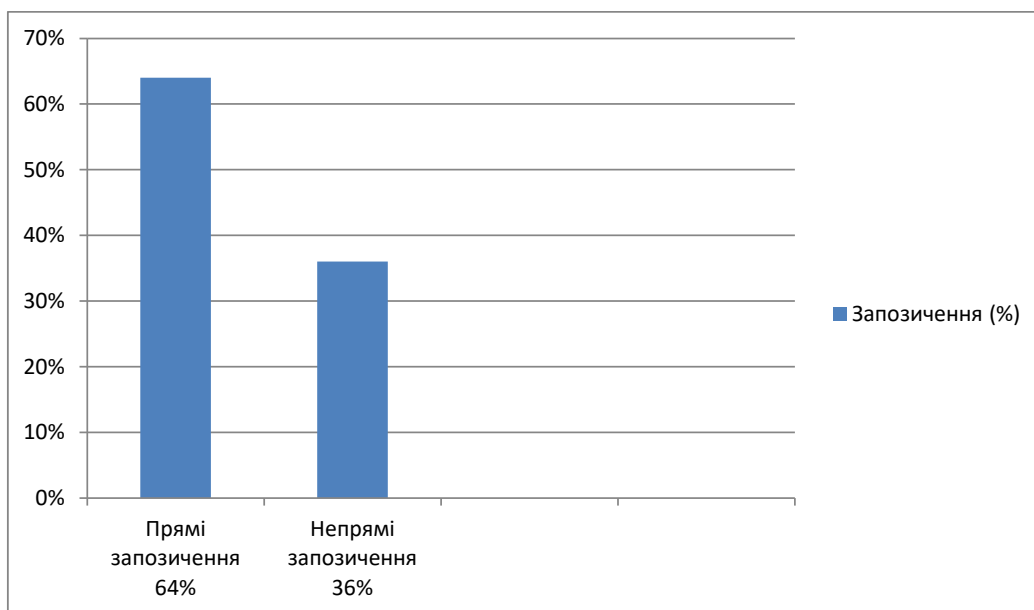

Рис. 2. Відсоток англійських запозичень у шведській мові

має 66% прямих запозичень, а от «наука» стала єдиною категорією, де частка непрямих запозичень перевершила прямі, що досить дивно, адже цю категорію часто розглядають як таку, де домінує англійська мова. Категорії «культура», «індустрія розваг», «мода», «торгівля й економіка», «загальноновживана лексика» теж демонструють переважання прямих запозичень. Усі ці категорії часто згадувані в ЗМІ, а тому мають високий ступінь поширення, що може сприяти вживанню великої кількості англіцизмів у формі прямих запозичень.

Таблиця 2
Розподіл запозичень за видами

Категорія	Прямі запозичення (%)	Непрямі запозичення (%)
Загальноновживана лексика	61%	39%
Культура	73%	27%
Флора і фауна	77%	23%
Торгівля і економіка	71%	29%
Транспорт	82%	18%
Мода	74%	26%
Індустрія розваг	68%	32%
Спорт	76%	24%
Техніка	66%	34%
Наука	48%	52%

У зв'язку з цим з'ясовано, що у шведській мові вдвічі більше прямих, не адаптованих орфографічно запозичень з англійської мови. Прикладами таких запозичень є: *absent friends* (англ. *absent friends*), *access* (англ. *access*), *animation* (англ. *animation*), тоді як прикладами непрямих запозичень є *acceptans* (англ. *acceptance*), *addiktion* (англ. *addiction*), [*på*] *alerten* (англ. *alarm*), *hospice* (англ. *hospice*), *doping* (англ. *doping*). Останнє є одним із найбільш обговорюваних прикладів адаптації до норм шведської морфології, де *doping* (пряме запозичення) трапляється значно частіше.

Форми дієслова, утворені від прямих запозичень, не визначені як приклади застосування, оскільки зміна форми дієслова є обов'язковою. З іншого боку, різниця в часі між запозиченням іменників і подальшим постанням дієслів заслуговує на особливу увагу: у багатьох випадках вона доволі тривка. До таких прикладів можна віднести *choke* (англ. *задушення*) (1931) – *choka* (шв. *задушити*) (1954), *designer* (англ. *дизайнер*)

(1946) – *design* (англ. *дизайн*) (1948) – *designa* (шв. *дизайн*) (1970), *frilans* (англ. *позаштатний*) (1945) – *frilansa* (шв. *працювати поза штатно*) (1953), *golf* (англ. *гольф*) (1846) – *golfare* (шв. *гравець у гольф*) (1927), *golfa* (шв. *грама у гольф*) (1950), *sprinter* (англ. *спринтер*) (1912) – *sprinta* (шв. *бігти спринт*) (1924), *stretching* (англ. *розтяжка*) (1970-т) – *stretcha* (шв. *розтягуватись*) (1982).

Таблиця 2 демонструє, що поділ запозичень різниться залежно від сфери застосування. Зокрема, найбільше відхилення від загального розподілу прямих запозичень до непрямих трапляється в категоріях «транспорт», «спорт», «торгівля й економіка», «мода», «флора і фауна». Таким чином, ці категорії мають більшу частку повністю незмінних прямих запозичень, ніж інші категорії загалом. Більшість із них належить до сфер широкого вжитку (зокрема завдяки рекламі) і сприяють значному впливу англійської мови на шведський словниковий запас.

Протилежну тенденцію спостерігаємо в розподілі відповідного виду запозичень у категорії «наука», де співвідношення прямих та непрямих запозичень становить 1:1. Це означає, що нові терміни для нових відкриттів і дисциплін (наприклад, алфавітно-цифрових, біоцидних, футурологічних) значною мірою є формами, які полегшують використання запозичень у шведській мові – практика, яка може ґрунтуватися на усталених правилах адаптації класичних слів (для позначення наукових термінів у багатьох мовах використовують в основному запозичення з латинської або грецької).

Невелику, проте досить цікаву групу становлять псевдозапозичення, тобто слова, які шведською мовою утворені з англійського матеріалу. Більшість складається з коротких форм наявних англійських слів, наприклад: *lyckligt slut* (англ. *happy end*); *basketboll* (англ. *basketball*); *kropp* (англ. *body*).

Проте є також приклади слів, які повністю виконані шведською мовою, наприклад, на позначення розміру *centilong* (шв. *centilong* – *довжина в сантиметрах*).

Непрямих запозичень у шведській мові значно більше, ніж офіційно зареєстровано. Деякі досить чітко розкривають своє іноземне походження, інші могли з'явитись

спонтанно в шведській мові: назви компаній, марки автомобілів.

Загалом за останнє століття частка прямих запозичень зменшилась із 80% до 64%, тоді як непрямі запозичення зросли з 20% до 36%. Англійські запозичені слова 20-го століття можна сприймати як більш іноземні, ніж аналоги 19-го століття.

Визначено, що відсоток запозичень залежить від сфери вжитку. Саме тому сфери, найбільшою мірою дотичні до міжнародних контактів, часто мають вищий відсоток прямих запозичень, наприклад: «транспорт», «спорт», «мода», «індустрія розваг». Дещо дивно, що частки прямих запозичень у категоріях «торгівля й економіка» та «техніка» є нижчими, аніж у зазначених вище категоріях, однак це можна пояснити частішим контактом цих категорій із неспеціалізованими споживачами. А низькі показники прямих запозичень з англійської мови для категорії «наука» можемо пояснити тим, що наукова мова попередніх періодів була ледь зрозумілою для переважної більшості користувачів шведської мови, до того ж вона містила багато латинських термінів, які потрапляли до шведської через англійську мову, а їхнє пряме запозичення могло призвести до втрати ідентичності шведської мови, що є значно глибшою проблемою, ніж вплив англійської мови на загальний словниковий запас.

Частка англійських запозичених слів у шведській, природно, впливає на загальне враження від текстів, тобто текстів, які рідко використовують як основу для словників, зокрема рекламних. Такі тексти часто дуже стислі, оскільки створені для різних країн і містять велику частку прямих запозичень

з англійської мови. Як відомо, такі тексти за своєю природою ефективні для передачі інформації, вони, ймовірно, привертають більше уваги, ніж інші тексти, і таким чином сприяють надмірному поширенню англійської мови в шведській.

У шведській мові існує велика кількість слів, запозичених з англійської – безпосередньо з більшою чи меншою адаптацією до шведського правопису або через переклад, повний або частковий. Переважна більшість цих запозичених слів орієнтовані на потреби мовців, умотивовані новими концепціями та явищами, як конкретними, так і абстрактними. У все більш інтернаціональному світі швидких комунікацій, де англійська функціонує як інтернаціональна мова, висока частка англійських запозичень не дивує.

Висновки. Отже, у роботі надано загальну характеристику досліджуваному періоду (1900–1999 рр.) з погляду впливу англійської мови на шведську; виокремлено та розглянуто основні категорії англіцизмів у шведській мові; співвіднесено виокремлені категорії англіцизмів з часовими рамками, протягом яких вони найінтенсивніше проникали у шведську мову; виявлено пряму залежність надходження англійських запозичень у шведську мову з кожної проаналізованої категорії від соціальних змін у суспільстві; виділено та проаналізовано основні види англійських запозичень (прямі й непрямі) у шведській мові. Перспективи подальших досліджень з теми вбачаємо в детальному аналізі типів англіцизмів у шведській мові, розгляді англійських запозичень у шведському мовному просторі в інших часових межах, а також у вивченні впливу мов сусідніх країн на шведську.

ЛІТЕРАТУРА

- Chrystal J.-A.** Engelskan i svensk dagspress. Solna : Esselte stadium, 1988. 246 s.
- Höglin R.** Engelska språket som hot och tillgång i Norden. København : Nordiska ministerrådet, 2002. 141 s.
- Lenhult A.** A case study of the use of recent English borrowings and code-switching in advertisements in two Swedish lifestyle magazines. *Digitala Vetenskapliga Arkivet. Humanities*. 2014. P. 49.
- Lorentzon T.** Forskning om svenskt ordförråd 1800–2000, En bibliografisk översikt. Göteborg : Institutionen för Svenska Språket, 2003. 183 s.
- Nationell Encyklopedisk Ordbok 1-3. Höganäs, 1996. 1521 s.
- Stålhammar M.** Engelskan i svenskan. Åttahundra år av lånade ord och språkliga influenser. Falun : Norstedts, 2010. 258 s.
- Stålhammar M.** Engelskan i svenskan. 2. Engelska lånord under 1900-talet. Göteborg : Institutionen för Svenska Språket, 2003. 129 s.
- Svenska Akademiens ordbok. Lund: Svenska Akademien, 2021. URL: <https://svenska.se/> (дата звернення: 12.12.2021).

Westergren M. Swedish Blogs and English Borrowings : An Investigation. *Digitala Vetenskapliga Arkivet. Humanities*. 2009. P. 37.

REFERENCES

- Chrystal, J-A.** (1988). *Engelskan i svensk dagspress [English in the Swedish daily press]*. Solna : Esselte stadium [in Swedish].
- Höglin, R.** (2002). *Engelska språket som hot och tillgång i Norden [English language as a threat and asset in the Nordic region]*. København : Nordiska ministerrådet [in Swedish].
- Lenhult, A.** (2014). A case study of the use of recent English borrowings and code-switching in advertisements in two Swedish lifestyle magazines. In *Digitala Vetenskapliga Arkivet. Humanities*, 49 [in English].
- Lorentzon, T.** (2003). *Forskning om svenskt ordförråd 1800- 2000, En bibliografisk översikt [Research on Swedish vocabulary 1800-2000, A bibliographic overview]*. Göteborg : Institutionen för Svenska Språket [in Swedish].
- Nationell Encyklopedisk Ordbok 1-3 [National Encyclopedic Dictionary 1-3]*. (1996). Höganäs [in Swedish].
- Stålhammar, M.** (2010). *Engelskan i svenskan. Åttahundra år av lånade ord och språkliga influenser [English in Swedish. Eight hundred years of borrowed words and linguistic influence]*. Falun : Norstedts [in Swedish].
- Stålhammar, M.** (2003). *Engelskan i svenskan. 2. Engelska lånord under 1900-talet [English in Swedish. 2. English loanwords during the 20th century]*. Göteborg : Institutionen för Svenska Språket [in Swedish].
- Svenska Akademiens ordbok [Dictionary of the Swedish Academy]*. (2021). Lund: Svenska Akademien. Retrieved December 12, 2021 from <https://svenska.se/> [in Swedish].
- Westergren, M.** (2009). Swedish Blogs and English Borrowings: An Investigation. In *Digitala Vetenskapliga Arkivet. Humanities*, 37 [in English].